

Theater

INTERVIEW RENÉ VAN 'T HOF & JAN JAAP VAN DER WAL

Slechte humor zo goed brengen dat het grappig wordt: Tommy Cooper was er meester in. René van 't Hof en Jan Jaap van der Wal brengen in hun theatervoorstelling een ode aan de Brit. De makers over waarom Cooper geëerd moet worden en hoe zij dat doen.

Door **Rob Gollin** Foto **Ivo van der Bent**

Mislukkelingen

Das is dus een verdwijnkist, een kast waarin magiërs personen in het niets kunnen laten verdwijnen. Cabaretier Jan Jaap van der Wal (36) en acteur René van 't Hof (59) lopen erop af in de kleine zaal van Schouwburg Amstelveen. Ze ontgrendelen de deurtjes en schuiven wat onwennig schotten naar binnen en naar buiten. Van 't Hof slaakt een verzuchting. 'Wat een rotkist. Alles loopt stroef.'

Zo dient zich nog tijdens de repetitie voor *Not the Tommy Cooper Story* de mogelijkheid aan van een glorieuze mislukking. Het zou niet misstaan in een voorstelling die is bedoeld als ode aan de bonkige Britse komiek (1921-1984) met zijn onafscheidelijke fez en bijbehorend zwabberend kwastje op het grove en droeve hoofd. Hij reeg tijdens zijn optredens de spaaklopende goocheltrucs aan en liet ondertussen de ene grap na de andere voorbij komen.

*Luit het oeuvre van Tommy Cooper
Ik ben laatst naar de dokter geweest.
Ik moest wel. Hij was ziek.*

Van 't Hof en Van der Wal vervullen de hoofdrollen in de muziektheaterproductie van artistiek leider Michel Sluysmans van Toneelgroep Maastricht en componist Vincent van Warmerdam. De acteur speelt toneelknecht Terry Copper, die in de coulissen een rode fez vindt en besluit die terug te brengen naar de eigenaar - dat moet Cooper wel zijn. Hij krijgt te maken met een *Master of Ceremonies*, Van der Wal. Die leidt Copper tijdens diens tocht door een universum waarin 'de lach pijn doet'. Trucs mislukken, grappen zijn slecht, een buikspreker kan niet buiksprenen.

En of dat tot de wereld van Tommy Cooper behoort. Zelden zal de lach pijnlijker zijn geweest dan op 15 april 1984, toen de komiek tijdens een optreden in een theater in Londen voor het oog van de zaal en miljoenen tv-kijkers ineensakte tussen de gordijnen, gehuld in een goudglanzende mantel die hem zojuist was aange-

reikt door een assistente. Het publiek vermaakte zich kostelijk, de toeschouwers dachten dat het incident onderdeel van de show was. In werkelijkheid was Cooper aan het sterven aan een hartaanval.

Waarschuwing voor de fans die te snel over de titel van het programma heen zouden lezen: Van 't Hof noch Van der Wal speelt hem na. Van 't Hof, een gelauwerd mimepeler: 'Ik zou het niet willen, niet eens kunnen ook.' De naam valt even aan het begin van het stuk, later verschijnt hij in de gedaante van een pop. Van 't Hof: 'Het is geïnspireerd op zijn leven. Maar het is wat mij betreft ook een eerbetoon aan de andere komieken in zijn genre: Charlie Chaplin, Buster Keaton, de Dikke en de Dunne, Mr. Bean. Telkens zijn er nieuwe situaties. Het is collage-achtig, poëtisch, associatief.'

Verwijzingen zijn er voor ingewijden: de vrouw van de toneelknecht heet Gwen, dat was ook de naam van Coopers echtgenote. Harold and the Planks vormen de band; Cooper

maakte in 1967 een film met de titel *The Plank*.

Geruststelling voor de fans: de fez zit er dus in, er komt een vrouw met een deegroller voorbij, er zijn gênante situaties, er mislukt een enkele truc en het wemelt van de flauwe moppen over politieagenten, schoonmoeders en lelijke echtgenotes. Van der Wal: 'Er valt meer dan genoeg te lachen.'

Tommy Cooper

Een politieman hield me laatst staande, hij tikte op het autoraam en vroeg: meneer, wilt u alstublieft in deze zak blazen. Ik zei: waarom, agent? Hij zei: mijn patat is te heet.

Voor Van 't Hof was Cooper een jeugdheld, voor Van der Wal een voorbeeld. Van 't Hof: 'Wij zaten vroeger met het hele gezin voor de tv als hij kwam. Ik hou erg van de tragische humor, al moet ik wel zeggen dat het bij hem niet zozeer in het spel zit. Het zit 'm meer in die oogopslag. Je vermoedt er van alles achter.'

Van der Wal: 'Er zat veel tragiek in zijn persoonlijke leven: alcoholisme, mishandeling van zijn vrouw en zijn minnares. Hij was vooral een tragikomische figuur in zijn geheel. Zeker met zo'n einde. Dat maakte het tragikomische wel helemaal af.'

Van 't Hof: 'Het geniale zit in zijn onbeholpen timing. Hij kon zo goed zo slecht timen. Mensen moesten daarom om hem lachen en daar lachte hij dan weer om. Dan die stiltes die hij liet vallen. Zogenaamd niet begrijpen waarom iets leuk is. Het is een volstrekt eigen stijl.'

Van der Wal: 'Je kunt bij Cooper zeggen dat het echt nergens over gaat, maar hij brak door in de tijd dat Engeland te maken had met heftige politieke tegenstellingen. Als hij op tv was, keek iedereen. Zo creëerde hij een saamhorigheidsgevoel. Daarmee werd het toch ook politiek. Dat je moet lachen, gaat buiten jezelf om. Het gaat ook over generaties heen. Je kunt wel volhouden dat je alleen van goede humor houdt, maar ook slechte humor kan zo goed worden gebracht dat het toch ook grappig

Van 't Hof & Van der Wal

René van 't Hof (Rotterdam, 1956) stond in 1989 aan de wieg van het toneelgezelschap Carver. Als Kees in *Flodder* maakte hij zijn debuut in een publieksfilm. Hij speelde in onder meer *Alles is liefde*, *Alles is familie*, *Ober*, *De gelukkige huisvrouw* en *Plan C*. Voor die laatste film ontving hij een Gouden Kalf. In 2005 ontving hij de VSCD Mimeprijs. In 2014 en 2015 speelde hij de jeugdtheaterproductie *De man die alles weet*. Het afgelopen jaar stond hij ook in de komedie *Terug naar Toen*.

Jan Jaap van der Wal (Leeuwarden, 1979) brak in 1999 bij het publiek door als teamleider in het tv-programma *Dit was het nieuws*. Hij was destijds al actief in Comedytrain, het podium voor stand-upcomedians. Naast een reeks soloprogramma's verzorgde hij twee keer, in 2007 en 2009, de oudejaarsconference. Eind vorig jaar trok hij met de show *De Nieuwe Belg* door Vlaanderen. Hij is geregeld te gast als commentator op de actualiteit bij RTL *Late Night*.

Tommy Cooper
Foto ANP

René van 't Hof (links) en Jan Jaap van der Wal. 'Mislukkingen hebben iets geruststellends.'

wordt. Urbanus heeft dat, Bert Visscher, André van Duin. Het gaat maar door, die meligheid. Dat heeft iets onweerstaanbaars.'

Tommy Cooper

Een man komt in de dierenwinkel. Hij zegt: ik wil een wesp kopen. De winkelleigenaar zegt: sorry, we verkopen geen wespen. De man zegt: maar u heeft er een voor het raam!

Vraag aan de hoofdrolspelers: waarom is het eigenlijk leuk om naar

mislukkingen te kijken?

Van der Wal: 'Het heeft iets troosttends. Iets geruststellends.'

Van 't Hof: 'Het is controleverlies. Het gaat niet zoals je wilt dat het gaat. Dat is grappig.'

Van der Wal: 'Het lucht op. Je bent niet de enige die zoiets overkomt. Het verbindt mensen.'

Van 't Hof: 'Zoals het ook zo fijn is om te horen dat anderen ook aan het klooiën zijn met het opvoeden van kinderen. Heerlijk als iemand daar voor uitkomt. Dat gebeurt niet veel.'

Tommy Cooper

Een kind van 3 kan deze truc. Ik zou willen dat-ie er nu was.

Beiden zeggen Tommy Cooper door het spelen van de voorstelling beter te kunnen doorgronden. Van der Wal: 'Cabaretiers en komieken staan te boek als vrije jongens, types die gewoon maar doen waar ze zin in hebben. Ondertussen doen ze elke avond gewoon hetzelfde. Die acts van Cooper lagen vast, hij moet ze honderden, misschien wel duizenden keren

hebben gedaan. Zo gek is het niet dat je dan aan de drank gaat.'

Van 't Hof voelt sterke verwantschap met de toneelknecht, die tegen wil en dank tot een soort Cooper transformeert. 'Jan Jaap duwt hem in het stuk als een soort regisseur telkens in de positie van de artiest. Hij wil dat niet, hij versteent door alle aandacht, hij vreest de mislukking. Ik herken dat wel. Iedere acteur heeft de nachtmerrie dat je ineens in het verkeerde stuk staat te spelen. Cooper moet dat ook hebben gehad. Altijd is

er die angst om te falen.'

Ze hebben zelf op het toneel ook ervaringen gehad die overeenkwamen met het tragische einde van de komiek, zij het zonder fatale afloop. Van 't Hof scheurde tijdens een optreden met toneelgroep Carver in Leeuwarden bij een ongelukkige draai zijn enkelbanden. Zijn voet wees de andere kant op. 'Iedereen lachte. Toen vroeg Beppie Melissen, die ook in het stuk zat, of er een dokter in de zaal zat. Nog meer gelach. Ze lachten nog steeds toen ik door de foyer op een brancard naar buiten werd gereden.'

Van der Wal begon in Carré tien minuten na het begin te hyperventileren. 'Het overviel me, ik had die voorstelling al meer dan tweehonderd keer gespeeld. Ik kreeg ineens bijna geen lucht meer. Ik moest even stoppen en water drinken. Ik stamelde nog iets als: dit overkomt me anders nooit. De zaal vond het allemaal heel komisch. Het voelde alsof ik in een gevangenis zat.'

Verwijten doen ze het publiek niks. 'De zaal blijkt je lang te geloven als je waarachtig speelt. Wij zouden destijds in Londen ook hebben gelachen.'

Tommy Cooper

Ik droomde dat ik een enorme marshmallow at. Toen ik wakker werd, was mijn kussen weg.

Van der Wal: 'Deze zit in de voorstelling. Nu die in de krant staat, haal ik hem misschien wel weg. Zo op papier werkt het helemaal niet.'

Van 't Hof: 'Dan denk je toch: daar hoef ik niet heen.'

Van der Wal: 'Het gaat om het ritme, de hoeveelheid. Kom dus toch maar. Maar als je denkt: hé, een marshmallow is helemaal geen kussen, ja, dan kun je beter thuisblijven.'

Not the Tommy Cooper Story, met onder anderen Jan Jaap van der Wal, René van 't Hof, Joke Emmers, Kees van der Vooren en Hein Offermans. Première 27/2. Theater aan het Vrijthof, Maastricht. Daarna tournee.